

Giá trị văn hóa và biến đổi giá trị văn hóa của học sinh phổ thông Việt Nam hiện nay

Trần Thị Yên*¹, Hà Đức Đà²

* Tác giả liên hệ

¹ Email: yentt@vnies.edu.vn

² Email: dahd@vnies.edu.vn

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
101 Trần Hưng Đạo, Hoàn Kiếm, Hà Nội,
Việt Nam

TÓM TẮT: Giá trị con người, giá trị văn hóa, giá trị xã hội Việt Nam là nguồn nội lực quan trọng để phát triển đất nước. Nguồn nội lực này cần được hình thành, nuôi dưỡng, phát triển từ sớm từ trong gia đình, cộng đồng, nhà trường và mỗi con người. Bài viết tập trung nghiên cứu thực trạng giá trị văn hóa, sự biến đổi giá trị văn hóa ở học sinh phổ thông Việt Nam trong giai đoạn hiện nay. Kết quả nghiên cứu là cơ sở khoa học và thực tiễn để đề xuất giải pháp giáo dục giá trị con người, giá trị văn hóa, giá trị xã hội cho học sinh phổ thông trong bối cảnh đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo.

TỪ KHÓA: Giá trị văn hóa, sự biến đổi giá trị văn hóa, học sinh phổ thông.

→ Nhận bài 07/01/2022 → Nhận bài đã chỉnh sửa 22/03/2022 → Duyệt đăng 15/8/2022.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12210804>

1. Đặt vấn đề

Trong quá trình hội nhập quốc tế, sự bình đẳng giữa các quốc gia chỉ có thể được thực hiện dựa trên cơ sở văn hóa, bản sắc văn hóa và giá trị văn hóa của dân tộc (quốc gia dân tộc). Sự phát triển và hưng thịnh của mỗi quốc gia không thể có được nếu mỗi công dân của quốc gia đó thiếu tinh thần tự hào và tự tôn dân tộc. Việc nghiên cứu thực trạng giá trị văn hóa, biến đổi giá trị văn hóa của học sinh phổ thông Việt Nam hiện nay là cấp thiết, nhằm đáp ứng nhu cầu hình thành, phát triển phẩm chất chủ yếu, năng lực cốt lõi cho học sinh phổ thông trong quá trình thực hiện Chương trình, Sách giáo khoa Giáo dục phổ thông (năm 2018), xây dựng con người Việt Nam mới - công dân toàn cầu. **Bài viết này là một phần của kết quả nghiên cứu thuộc Chương trình Khoa học công nghệ cấp Bộ, mã số CT.2019.08.**

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Giá trị văn hóa và sự biến đổi giá trị văn hóa

2.1.1. Giá trị văn hóa

Khái niệm giá trị văn hóa có nhiều định nghĩa khác nhau. Theo Ngô Đức Thịnh: Giá trị văn hóa là yếu tố cốt lõi của văn hóa, được sáng tạo và kết tinh trong quá trình lịch sử của mỗi cộng đồng, tương ứng với môi trường tự nhiên và xã hội nhất định. Giá trị văn hóa hướng đến thỏa mãn nhu cầu và khát vọng của cộng đồng về những điều tốt đẹp (chân, thiện, mỹ), từ đó bồi đắp và nâng cao bản chất Người. Giá trị văn hóa luôn ẩn tàng trong bản sắc văn hóa, di sản văn hóa, biểu tượng và chuẩn mực văn hóa. Chính vì vậy, văn hóa thông qua hệ giá trị của nó góp phần điều tiết sự phát triển của xã hội [1]. Hồ Sĩ Quý cho rằng: “Giá trị văn hóa Việt Nam chính là giá trị con người Việt Nam, hay về cơ bản trùng

với hệ giá trị con người Việt Nam” [2]. Ý kiến của Trần Ngọc Thêm: “Giá trị văn hóa là những giá trị vật chất và những giá trị tinh thần do con người tạo ra trong quá khứ (lịch sử) và trong hiện tại bao gồm những giá trị trực tiếp thuộc về con người và những giá trị gián tiếp có liên quan đến con người” [3]. Theo Trần Quốc Toàn, giá trị văn hóa là các giá trị mà con người sáng tạo ra (cả về đời sống vật chất và tinh thần) trong nền sản xuất xã hội - đời sống xã hội, giá trị văn hóa phản ánh các bản chất cơ bản của giá trị con người về phương diện văn hóa trong tất cả các lĩnh vực của xã hội [4]. Từ các định nghĩa nêu trên có thể khái quát lại: *Giá trị văn hóa là những giá trị văn hóa vật chất và những giá trị văn hóa tinh thần do con người sáng tạo ra ở trong những bối cảnh, không gian và thời gian nhất định.*

Trong mỗi giai đoạn phát triển xã hội, giá trị văn hóa bao gồm 3 thành phần là: Giá trị văn hóa truyền thống, giá trị văn hóa hiện tại (phi truyền thống) và giá trị văn hóa định hướng cho sự phát triển tương lai. Giá trị văn hóa truyền thống là những giá trị từ quá khứ được lưu giữ lại, gồm những giá trị tốt đẹp tiêu biểu cho một nền văn hóa được chất lọc, lưu truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác. Giá trị văn hóa truyền thống của một dân tộc (quốc gia) không phải là cái có sẵn từ khi dân tộc hình thành mà nó được các thế hệ nối tiếp nhau làm nên. Các giá trị này biến đổi tùy điều kiện tác động đến nó. Giá trị văn hóa truyền thống là cái lâu dài, trải qua nhiều thời gian thử thách mà cốt lõi, bản chất của nó luôn được giữ vững. Giá trị văn hóa truyền thống là những giá trị tương đối ổn định, tốt đẹp, tiêu biểu cho dân tộc, tạo nên bản sắc cho dân tộc đó (giá trị yêu nước, giá trị hòa bình, giá trị nhân ái, giá trị sáng tạo...). Theo nguyên lý về sự phát triển, những giá trị đều có thể chứa

đựng cả những giá trị tích cực, những giá trị tiêu cực và có vai trò điều chỉnh hành vi của con người. Những giá trị tích cực là động lực để phát triển xã hội với những định hướng vận động khác nhau mang lại lợi ích vật chất và tinh thần cho con người. Những giá trị tiêu cực hiện vẫn còn tồn tại trong nhận thức, quan niệm, lối sống của một bộ phận cá nhân trong xã hội và có tác dụng kìm hãm sự phát triển của xã hội.

Giá trị văn hóa hiện tại là những giá trị văn hóa hình thành chủ yếu do những điều kiện khách quan hiện tại quy định, phản ánh thực tế khách quan bản chất, đa dạng của sự phát triển hiện tại, đóng vai trò chủ đạo chi phối sự phát triển thực tại của xã hội. Giá trị văn hóa hiện tại bao gồm cả giá trị văn hóa truyền thống được bổ sung thêm những yếu tố mới, những giá trị văn hóa mới được hình thành và phát triển trong điều kiện kinh tế - xã hội mới.

Giá trị văn hóa định hướng cho sự phát triển trong giai đoạn mới là những giá trị mới hình thành nhằm đáp ứng với những đòi hỏi (điều kiện kinh tế - xã hội) về sự phát triển của giai đoạn mới, mà hiện tại chưa đóng vai trò chủ đạo định hướng sự phát triển xã hội. Tuy nhiên, cũng cần thấy rằng, những giá trị mới được hình thành không phải tất cả đều là những giá trị tích cực, nhất là trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế sâu rộng hiện nay, có không ít các giá trị được coi là tích cực đối với nước khác, nhưng khi du nhập vào Việt Nam lại mang tác động tiêu cực [4].

Sự phân định các giá trị văn hóa (truyền thống, hiện tại và định hướng) chỉ mang tính tương đối, vì bản thân các giá trị có sự vận động, phát triển, chuyển hóa lẫn nhau do các điều kiện khách quan cũng như nhân tố chủ quan tác động và sự phát triển của xã hội như thế nào là sự tác động tổng hợp của cả ba loại giá trị văn hóa đó.

2.1.2. Sự biến đổi giá trị văn hóa và xu hướng biến đổi giá trị văn hóa

a. Biến đổi giá trị văn hóa

Biến đổi là một thuộc tính và là phương thức tồn tại của mọi sự vật, hiện tượng trong thế giới khách quan. Tuy nhiên, sự biến đổi của các sự vật, hiện tượng không hề giống nhau và ngay trong một sự vật, hiện tượng thì sự biến đổi cũng khác nhau ở những không gian và thời gian khác nhau. Chung quy lại, biến đổi là sự thay đổi, điều thay đổi khác với trước và mỗi một sự biến đổi của sự vật, hiện tượng đều có nguyên nhân tất yếu của nó [5].

Biến đổi giá trị văn hóa là sự thay đổi những giá trị văn hóa vật chất và những giá trị văn hóa tinh thần ở trong những bối cảnh không gian và thời gian nhất định. Sự biến đổi diễn ra một cách toàn diện đối với cả giá trị văn hóa truyền thống và giá trị văn hóa hiện tại.

Biến đổi giá trị văn hóa cả cấp độ vĩ mô và vi mô. Điều kiện của biến đổi giá trị văn hóa đó là điều kiện kinh tế - xã hội trong thời gian nhất định và nhu cầu xã hội. Biến đổi giá trị văn hóa có hai đặc điểm cơ bản sau: Là một hiện tượng phổ biến và diễn ra không giống nhau ở những bối cảnh không gian, thời gian khác nhau; biến đổi giá trị văn hóa có sự khác biệt về thời gian, không gian và chủ thể.

Sự biến đổi giá trị văn hóa có nhiều nguyên nhân, như: Sự *phát triển của khoa học kỹ thuật, công nghệ; kinh tế thị trường; cơ chế chính sách quản lý xã hội; xu thế phát triển thế giới...* Sự biến đổi các giá trị văn hóa không chỉ trong giai đoạn hiện nay mà trong tiến trình lịch sử. Trong thực tế, giá trị văn hóa Việt Nam đã luôn biến đổi, phát triển và hoàn thiện. So với giá trị văn minh, giá trị văn hóa có tính ổn định cao hơn, song điều đó không có nghĩa là không biến đổi. Sự biến đổi không chỉ diễn ra trong bản thân nó mà còn biến đổi trong quá trình tương tác với các nền văn hóa khác. Việt Nam đang đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập và toàn cầu hóa, thì giá trị văn hóa Việt Nam đã và đang có sự biến đổi sâu sắc.

Sự biến đổi, biến động, chuyển biến và chuyển đổi của giá trị văn hóa có điểm chung là cùng nói về trạng thái thay đổi của giá trị và đương nhiên sự thay đổi đó diễn ra theo những quy luật xã hội nhất định như quy luật tương tác và đối lập giá trị, quy luật biến động giá trị [3].

b. Xu hướng biến đổi giá trị văn hóa trong đời sống xã hội

Trong tiến trình lịch sử, giá trị văn hóa Việt Nam trải qua nhiều lần biến đổi, yếu tố căn bản quyết định của sự biến đổi giá trị văn hóa là quan hệ sản xuất xã hội. Trong thời kì thực dân Pháp đô hộ, bên cạnh giá trị văn hóa truyền thống Việt Nam, những giá trị văn hóa phương Tây đại diện là văn hóa Pháp được đưa vào làm biến đổi giá trị văn hóa truyền thống Việt Nam và hình thành những giá trị văn hóa mới như: Tự do, bình đẳng, bác ái, dân chủ, pháp quyền...

Sau Cách mạng Tháng Tám, khi chính quyền nhân dân được xác lập. Một chính quyền với mục đích tôn chỉ là: Dân tộc độc lập, dân sinh hạnh phúc, dân quyền tự do. Giá trị văn hóa truyền thống được duy trì, phát triển; các giá trị văn hóa mới cũng được hình thành và phát triển trên cơ sở của quan hệ sản xuất Xã hội chủ nghĩa (quan hệ sản xuất thống trị).

Từ sau năm 1986, khi công cuộc đổi mới đất nước bắt đầu và thế giới cũng bước vào giai đoạn toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, nền kinh tế nhiều thành phần định hướng Xã hội chủ nghĩa được thiết lập. Những giá trị văn hóa truyền thống được củng cố phát triển, cùng với những giá trị văn hóa mới được hình thành là cơ sở để quản lý xã hội, phát triển đất nước. Hội nhập quốc tế

trên cơ sở bình đẳng và công bằng giữa các quốc gia. Tuy nhiên, do sự chênh lệch về trình độ phát triển kinh tế - xã hội, những quốc gia nghèo không khỏi bị tác động giá trị văn hóa của những quốc gia giàu (du nhập văn hóa) và có thể rơi vào tình trạng rối loạn về giá trị văn hóa. Vì vậy, tại Đại hội XIII, Đảng ta chỉ rõ: Tập trung nghiên cứu, xác định và triển khai xây dựng hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hoá và chuẩn mực con người gắn với giữ gìn, phát triển hệ giá trị gia đình Việt Nam trong thời kì mới.

Thực tế, những nghiên cứu về sự biến đổi về giá trị con người, giá trị văn hóa, giá trị xã hội Việt Nam được thực hiện từ những năm 90 của thế kỉ trước, tiêu biểu như: Đề tài KX.07-04, *nghiên cứu về định hướng giá trị nhân cách và giáo dục giá trị* (Nguyễn Công Uẩn, 1991-1995); Đề tài KX.07-10, *tìm hiểu về giá trị của thanh niên Việt Nam trong điều kiện kinh tế thị trường* (Thái Duy Tuyên, 1996-2000); Đề tài KX.03.14-10, *bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống Việt Nam trong đổi mới và hội nhập* (Ngô Đức Thịnh, 2008-2010); Phạm Minh Hạc và Thái Duy Tuyên (2011), *Định hướng giá trị con người Việt Nam thời kì đổi mới và hội nhập*; Trần Ngọc Thêm (2016), *Hệ giá trị Việt Nam từ truyền thống đến hiện đại và con đường tới tương lai*; Ngô Đức Thịnh (2018), *Hệ giá trị văn hóa Việt Nam*,... Tất cả các nghiên cứu đã thực hiện điều tra thực tế và kế thừa cả những kinh nghiệm điều tra của thế giới. Các giá trị con người, giá trị văn hóa, giá trị xã hội đều được đề cập đến trong phần lớn các nghiên cứu. Sự biến động giá trị Việt Nam được nghiên cứu của Trần Ngọc Thêm điều tra khá toàn diện với sự kết hợp của nhiều phương pháp khoa học, với quy mô rộng cả về thời gian, không gian và chủ thể.

Từ kết quả các nghiên cứu cho thấy, sự biến đổi giá trị văn hóa trong xã hội bao gồm cả giá trị văn hóa truyền thống, giá trị văn hóa hiện tại và giá trị văn hóa định hướng cho sự phát triển trong giai đoạn tiếp theo (đang hình thành) đều có nguyên nhân chủ yếu từ sự thay đổi về quan hệ sản xuất xã hội. Sự biến đổi của giá trị văn hóa truyền thống và giá trị văn hóa hiện tại cả về nội dung, tiêu chí và hình thức thể hiện. Chẳng hạn, giá trị yêu nước, những biểu hiện của lòng yêu nước, trách nhiệm đối với đất nước được mở rộng cả về nội dung và hình thức. Lòng yêu nước thể hiện hướng tới con đường xã hội chủ nghĩa; không ngừng phấn đấu đưa đất nước sánh vai các cường quốc năm châu; tình yêu gia đình, yêu thiên nhiên, tình yêu con người với con người; trăn trở trước vấn đề của đất nước,... Trách nhiệm đối với đất nước không ngừng nỗ lực phấn đấu trong học tập, lao động; nghiêm túc, tự giác thực hiện chính sách pháp luật; lao động tích cực, làm giàu chính đáng; bảo vệ môi trường, bảo vệ động vật; dũng cảm đấu tranh chống lại cái xấu, cái ác; sẵn sàng hi sinh bảo vệ Tổ quốc.

Ngược lại, những biến đổi theo xu hướng tiêu cực do tác động của quan hệ sản xuất tàn dư. Để nhận diện xu hướng này, nghiên cứu của Trần Ngọc Thêm đã phân chia thành 4 loại là: 1) Thói: là lối sống, hành động xấu lặp lại nhiều lần thành thói quen (mức độ nhẹ, dễ sửa); 2) Bệnh: là thói xấu đáng trách nhưng sửa được (mức độ nặng, dễ sửa); 3) Tật: là thói xấu hoặc bệnh thường trực, khó sửa (mức độ nặng/ nhẹ, khó sửa); 4) Nạn: là hiện tượng, sự việc xấu gây hại lớn, quy mô rộng (mức độ nặng, phạm vi rộng, khó sửa) [3].

Ngược lại, sự biến đổi giá trị văn hóa có giá trị thúc đẩy quá trình phát triển kinh tế - xã hội cũng có quan hệ sản xuất mới. Chẳng hạn, giá trị sáng tạo: Tri thức khoa học và công nghệ kết nối với các giá trị quyền con người, quyền công dân, tự chủ, trách nhiệm xã hội, tự do sáng tạo,...; giá trị cộng đồng: Thể hiện chia sẻ cả về lợi ích, trách nhiệm, rủi ro... không chỉ trong mỗi quốc gia mà còn mở rộng ra giữa các quốc gia với nhau, biểu hiện các hiệp định đa phương, song phương, các khối nước, các tổ chức quốc tế, quá trình toàn cầu hóa,... Như vậy, giá trị cộng đồng được phát triển thành giá trị liên kết, nội dung không còn trong một quốc gia mà mở rộng ra nhiều quốc gia đáp ứng xu thế hội nhập, toàn cầu hóa. Các quốc gia đang chung tay chống lại đại dịch COVID -19 là biểu hiện rõ nhất của giá trị cộng đồng - giá trị liên kết. Giá trị lòng tự hào, tự tôn dân tộc, đồng thuận dân tộc, giá trị này tạo nên sức mạnh đại đoàn kết dân tộc để thực hiện thành công sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Giá trị lòng tự hào, tự tôn dân tộc, đồng thuận dân tộc không chỉ có ý nghĩa là giá trị văn hóa hiện tại được phát triển từ giá trị văn hóa truyền thống mà còn là giá trị văn hóa định hướng cho sự phát triển tương lai của đất nước. Sự phát triển nhanh, bền vững của Nhật Bản, Hàn Quốc là minh chứng về sự phát triển dựa trên cơ sở giá trị dân tộc.

Tóm lại, sự biến đổi giá trị văn hóa trong xã hội là xu thế tất yếu khi quan hệ sản xuất xã hội thay đổi. Những biến đổi tích cực của giá trị văn hóa dựa trên cơ sở quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa và quan hệ sản xuất tương lai (quan hệ sản xuất thống trị); sự biến đổi tiêu cực dựa trên cơ sở sản xuất tàn dư (giai đoạn trước). Do vậy, chủ động xây dựng hệ giá trị con người, giá trị văn hóa và giá trị xã hội đáp ứng yêu cầu sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế, phù hợp với quan hệ sản xuất mới cần được bắt đầu từ giáo dục và thông qua giáo dục trong các trường phổ thông.

2.2. Giá trị văn hóa và sự biến đổi giá trị văn hoá của học sinh phổ thông hiện nay

2.2.1. Tổ chức khảo sát ở trường phổ thông

Ngoài việc hồi cứu tài liệu, thu thập dữ liệu thông tin, nhóm nghiên cứu tiến hành khảo sát thực tế ở một số trường tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ

thông thuộc các tỉnh, thành phố như: Hà Nội, Hòa Bình, Quảng Ninh, Nam Định và Nghệ An.

a. Mục đích khảo sát

- Tìm hiểu thực trạng giá trị văn hóa, biến đổi giá trị văn hóa của học sinh phổ thông hiện nay thông qua nhận thức, tư tưởng, hành vi, hành động của bản thân học sinh; thông qua đánh giá của giáo viên và cán bộ quản lý trong nhà trường.

- Tìm hiểu thực trạng nhận thức của giáo viên, cán bộ quản lý về việc giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh ở các trường phổ thông hiện nay thông qua các môn học, các hoạt động giáo dục mà nhà trường tổ chức thực hiện.

- Tổng hợp, phân tích thông tin thực tiễn, so sánh với thông tin hồi cứu làm cơ sở thực tiễn cho việc xây dựng các giải pháp giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh phổ thông (tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ thông) trong quá trình thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

b. Nội dung khảo sát

- Thu thập dữ liệu về thực trạng giá trị văn hóa, sự biến đổi giá trị văn hóa của học sinh phổ thông hiện nay;

- Thu thập dữ liệu về thực trạng các chương trình, dự án, phương thức giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh phổ thông hiện nay;

- Thu thập thông tin về những thuận lợi, khó khăn và các yếu tố tác động đến việc thực hiện giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh ở các trường phổ thông hiện nay.

c. Phương thức khảo sát

- Khảo sát bằng phiếu hỏi đối với học sinh, giáo viên và cán bộ quản lý;

- Thảo luận, phỏng vấn học sinh, giáo viên và cán bộ quản lý;

- Quan sát trường, lớp, học sinh của nhà trường thông qua giờ dạy, hoạt động giáo dục, hoạt động tập thể.

- Thu thập thông tin từ báo cáo của các trường, phòng, sở về các vấn đề có liên quan đến giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh.

d. Đối tượng và mẫu khảo sát

- Đối tượng khảo sát: Học sinh các trường tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ thông (Tiểu học: khảo sát học sinh lớp 4, lớp 5); giáo viên, cán bộ quản lý các trường tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ thông.

- Mẫu khảo sát: Các tỉnh: Hà Nội, Hòa Bình, Quảng Ninh, Nam Định và Nghệ An; Các trường: tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ thông (cả trường phổ thông và trường chuyên biệt); Vùng: thành phố; thị xã và huyện, xã vùng nông thôn.

e. Bộ công cụ khảo sát

- Bộ công cụ khảo sát gồm phiếu hỏi và câu hỏi thảo luận, phỏng vấn: Phiếu hỏi học sinh tiểu học, trung học

cơ sở và trung học phổ thông; Phiếu hỏi giáo viên, cán bộ quản lý trường tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ thông; Câu hỏi thảo luận nhóm/phỏng vấn học sinh và giáo viên, cán bộ quản lý trường tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ thông.

- Nội dung của phiếu hỏi cá nhân: Thực chất vấn đề giáo dục giá trị văn hóa chưa được thực hiện trong nhà trường phổ thông (Chưa có văn bản chỉ đạo, hướng dẫn của Bộ Giáo dục và Đào tạo về giáo dục giá trị văn hóa trong nhà trường). Bởi vậy, không thể khảo sát trực tiếp về giá trị văn hóa của học sinh và giáo dục giá trị văn hóa ở các nhà trường. Các phiếu khảo sát được thiết kế theo hướng khảo sát nhận thức, tư tưởng, hành vi, hành động của học sinh về các tiêu chí, chỉ số liên quan tới giá trị văn hóa. Nói cách khác là khảo sát gián tiếp về giá trị văn hóa, sự biến đổi giá trị văn hóa của học sinh và các biện pháp giáo dục giá trị văn hóa. Các nội dung phiếu hỏi được xây dựng như sau:

- Phiếu hỏi học sinh tiểu học: Gồm 7 câu hỏi, mỗi câu hỏi từ 10 - 25 chỉ số. Nội dung câu hỏi đánh giá nhận thức, tư tưởng và hành động của học sinh thể hiện giá trị văn hóa; đánh giá những biểu hiện về biến đổi giá trị văn hóa; đánh giá mục tiêu rèn luyện phẩm chất, năng lực của học sinh.

- Phiếu hỏi học sinh trung học cơ sở: Gồm 12 câu hỏi, mỗi câu hỏi từ 10 - 32 chỉ số. Nội dung câu hỏi đánh giá nhận thức, tư tưởng và hành động của học sinh thể hiện giá trị văn hóa; đánh giá những biểu hiện về biến đổi giá trị văn hóa; đánh giá mục tiêu rèn luyện phẩm chất, năng lực của học sinh.

- Phiếu hỏi học sinh trung học phổ thông: Gồm 12 câu hỏi, mỗi câu hỏi từ 10 - 32 chỉ số. Nội dung câu hỏi đánh giá nhận thức, tư tưởng và hành động của học sinh thể hiện giá trị văn hóa; đánh giá những biểu hiện về biến đổi giá trị văn hóa; đánh giá mục tiêu rèn luyện phẩm chất, năng lực của học sinh.

- Phiếu hỏi giáo viên, cán bộ quản lý trường tiểu học: Gồm 9 câu hỏi, mỗi câu hỏi từ 6 - 33 chỉ số. Nội dung hỏi về sự cần thiết giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh; các giá trị văn hóa cần giáo dục cho học sinh; mục đích của giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh; sự biến đổi giá trị văn hóa ở học sinh hiện nay; các phương pháp, hình thức giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh của nhà trường; thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 cần thực hiện nội dung giá trị văn hóa như thế nào; giáo dục giá trị văn hóa thông qua phẩm chất năng lực như thế nào; đề xuất về giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh.

- Phiếu hỏi giáo viên, cán bộ quản lý trường trung học cơ sở: Gồm 9 câu hỏi, mỗi câu hỏi từ 6 - 33 chỉ số. Nội dung hỏi về sự cần thiết giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh; các giá trị văn hóa cần giáo dục cho học sinh; mục đích của giáo dục giá trị văn hóa cho học

sinh; sự biến đổi giá trị văn hóa ở học sinh hiện nay; các phương pháp, hình thức giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh của nhà trường; thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 cần thực hiện nội dung giá trị văn hóa như thế nào; giáo dục giá trị văn hóa thông qua phẩm chất năng lực như thế nào; đề xuất về giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh.

- Phiếu hỏi giáo viên, cán bộ quản lý trung học phổ thông: Gồm 9 câu hỏi, mỗi câu hỏi 6 - 33 chỉ số. Nội dung hỏi về sự cần thiết giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh; các giá trị văn hóa cần giáo dục cho học sinh; mục đích của giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh; sự biến đổi giá trị văn hóa ở học sinh hiện nay; các phương pháp, hình thức giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh của nhà trường; thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 cần thực hiện nội dung giá trị văn hóa như thế nào; giáo dục giá trị văn hóa thông qua phẩm chất năng lực như thế nào; đề xuất về giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh.

- Câu hỏi thảo luận nhóm/phòng vấn học sinh, gồm 4 nhóm câu hỏi: Nội dung nhận thức giá trị văn hóa; Các giá trị văn hóa được giáo dục trong nhà trường; Những biến đổi giá trị văn hóa của học sinh; Xu hướng hình thành giá trị văn hóa ở học sinh.

- Câu hỏi thảo luận nhóm/phòng vấn giáo viên, cán bộ quản lý trường tiểu học, trung học cơ sở và trung học phổ thông, gồm 4 nhóm câu hỏi: Nội dung nhận thức giáo viên, cán bộ quản lý về giá trị văn hóa, việc thực hiện giáo dục giá trị văn hóa trong nhà trường; Thuận lợi, khó khăn khi thực hiện giáo dục giá trị văn hóa; Biến đổi giá trị văn hóa ở học sinh; Xu hướng hình thành giá trị văn hóa ở học sinh; Giải pháp giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh khi thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

g. Kết quả khảo sát

- Đối tượng được khảo sát: Giáo viên và cán bộ quản lý: cấp Tiểu học: 50 người, cấp Trung học cơ sở: 50 người, cấp Trung học phổ thông: 50 người; Học sinh: cấp Tiểu học: 120 em, cấp Trung học cơ sở: 130 em, cấp Trung học phổ thông: 150 em.

- Đối tượng tham gia thảo luận nhóm/phòng vấn: Giáo viên và cán bộ quản lý: cấp Tiểu học: 20 người, cấp Trung học cơ sở: 20 người, cấp Trung học phổ thông: 20 người; Học sinh: cấp Tiểu học: 20 em, cấp Trung học cơ sở: 20 em, cấp Trung học phổ thông: 20 em.

Dữ liệu sau khảo sát được xử lý bằng phần mềm Excel, kết quả khảo sát được cụ thể hóa trong báo cáo phân tích và xử lý dữ liệu (là sản phẩm nghiên cứu của đề tài) và nội dung được trích lược ở các mục dưới đây.

- Hạn chế: Mẫu khảo sát nhỏ nên sẽ hạn chế trong đánh giá. Để khắc phục hạn chế này, nghiên cứu kế thừa kết quả nghiên cứu của các công trình nghiên cứu liên quan trước đó và các đề tài khác thuộc chương trình

(Chương trình Khoa học công nghệ CT.2019.08 gồm 7 đề tài).

2.2.2. Thực trạng giá trị văn hoá và sự biến đổi giá trị văn hoá của học sinh phổ thông Việt Nam trong giai đoạn hiện nay

a. Học sinh tiểu học

- *Giá trị văn hoá của học sinh tiểu học:* Thực tế trẻ em đã được tiếp nhận, hình thành và phát triển những giá trị văn hóa trước khi đến trường (chưa đi học) thông qua giáo dục trong gia đình và giáo dục trong cộng đồng. Chẳng hạn, trong gia đình và cộng đồng trẻ em được dạy (giáo dục đạo đức): lễ phép với ông, bà, bố, mẹ; ăn uống phải mời; yêu thương mọi người trong gia đình, trong cộng đồng; giúp đỡ người có hoàn cảnh khó khăn; trung thực, thật thà, không được nói dối, ...

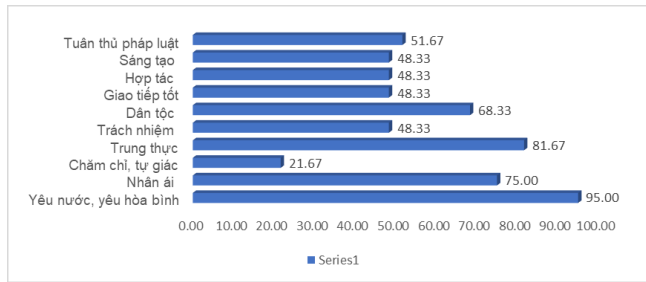
Trong nhà trường, học sinh được giáo dục các giá trị văn hóa (các mặt, khía cạnh của giá trị văn hóa) thông qua nội dung các môn học và hoạt động giáo dục. Trong Chương trình Giáo dục phổ thông năm 2006, với cấp Tiểu học, khía cạnh của giá trị văn hóa được tích hợp vào nội dung các môn học: Đạo đức, Tiếng Việt, Tự nhiên và Xã hội, Lịch sử, Địa lí, Âm nhạc, Mĩ thuật và các hoạt động giáo dục tập thể, giáo dục ngoài giờ lên lớp.

Với lứa tuổi của học sinh tiểu học (6-11 tuổi), những biểu hiện của phẩm chất, nhân cách đang dần hình thành và phát triển. Nhận thức của học sinh tiểu học về văn hóa, giá trị văn hóa chưa rõ nét, song các em cũng bắt đầu nhận diện được đúng - sai, tốt - xấu, nên - không nên, ...

Quá trình điều tra, khảo sát đối với học sinh tiểu học, nghiên cứu sử dụng nhiều câu hỏi, nhiều tình huống thông qua đó đánh giá nhận thức, hành động về giá trị văn hóa hoặc liên quan đến giá trị văn hóa của học sinh. Chẳng hạn như: Em hãy kể lại những việc làm, những hành động của bản thân để thực hiện 5 điều Bác Hồ dạy? Nếu có người nước ngoài hỏi em về con người và đất nước Việt Nam thì em nói gì với họ? Là một học sinh, em làm gì/, không làm gì để thực hiện quy định của nhà trường? Ở trường lớp, em thấy những hiện tượng/hành động nào (gian lận thi cử, đi học muộn, trêu chọc bạn trong lớp, vứt rác bừa bãi, lãng phí nước của nhà trường, nói xấu bạn bè, thầy cô, bắt nạt nhau,...)? Là một học sinh, em thường tham gia hoạt động nào (hoạt động tốt/hoạt động chưa tốt? Theo em, học sinh Tiểu học có những đặc điểm gì (trong học tập, trong cuộc sống)? Theo em, là người Việt Nam từ khi còn là học sinh cần rèn luyện những phẩm chất năng lực gì (yêu ước, yêu hòa bình, tự tôn dân tộc, chăm chỉ, trung thực, sáng tạo... trong học tập và trong cuộc sống)?

Điều tra, khảo sát chủ yếu tập trung vào đối tượng học sinh lớp 4, lớp 5. Tuy không thể trực tiếp khảo sát về giá trị văn hóa của học sinh tiểu học, song những

phẩm chất, năng lực, hành vi của học sinh tiểu học cho phép kết luận về các biểu hiện của giá trị văn hóa đã được hình thành ở học sinh tiểu học thông qua quá trình giáo dục của nhà trường, 10 biểu hiện giá trị văn hóa có tỉ lệ (%) được học sinh lựa chọn cao từ 40% đến 95%, gồm: Yêu nước, yêu hòa bình; nhân ái; chăm chỉ, tự giác; trung thực; trách nhiệm; dân tộc (ý thức dân tộc, tinh thần dân tộc); giao tiếp tốt; hợp tác; sáng tạo; pháp luật (tuân thủ pháp luật, quy định, nội quy) (xem Biểu đồ 1).

(Nguồn: Khảo sát năm 2020)

Biểu đồ 1: Biểu hiện các giá trị văn hóa của học sinh tiểu học

Trong các biểu hiện giá trị văn hóa của học sinh tiểu học, giá trị yêu nước, yêu hòa bình được học sinh lựa chọn với tỉ lệ cao nhất 95% ý kiến được hỏi. Sự tham gia của học sinh trong phòng chống đại dịch COVID-19 thời gian qua khẳng định thêm giá trị này đối với học sinh tiểu học. Các em không chỉ thực hiện nghiêm quy định 5K; thực hiện cách li; tham gia ủng hộ (tiền, đồ dùng...), viết thư, làm video động viên thăm hỏi các bạn đang cách li, các bác sĩ trên tuyến đầu chống dịch. Trung thực, nhân ái, tinh thần dân tộc, ý thức dân tộc là những biểu hiện giá trị văn hóa có tỉ lệ chọn cao thể hiện phẩm chất, đức tính tốt đẹp của con người Việt Nam ngay từ khi còn là học sinh Tiểu học.

- Sự biến đổi giá trị ở học sinh tiểu học: Những biểu hiện sự biến đổi giá trị của học sinh tiểu học bao gồm cả những biến đổi tích cực và những biến đổi tiêu cực. Sự biến đổi tích cực biểu hiện ở những nhận thức, hành vi đúng đắn góp phần hình thành, phát triển những phẩm chất chủ yếu và những năng lực đặc thù của học sinh Tiểu học, qua đó những giá trị văn hóa được hình thành và phát triển ở mỗi cá nhân học sinh. Những giá trị văn hóa yêu nước, nhân ái, chăm chỉ... không chỉ dừng lại ở những nội dung được học trong sách vở mà các em đã thể hiện bằng hành động cụ thể, sự tham gia của các em trong phòng chống đại dịch COVID-19 thời gian qua là minh chứng rõ nét nhất.

Tuy nhiên, bên cạnh những biểu hiện của biến đổi giá trị tích cực thì cũng có những biểu hiện biến đổi theo hướng tiêu cực, chưa phù hợp với mục tiêu giáo dục. Kết quả khảo sát cho thấy, những biểu hiện về hiện

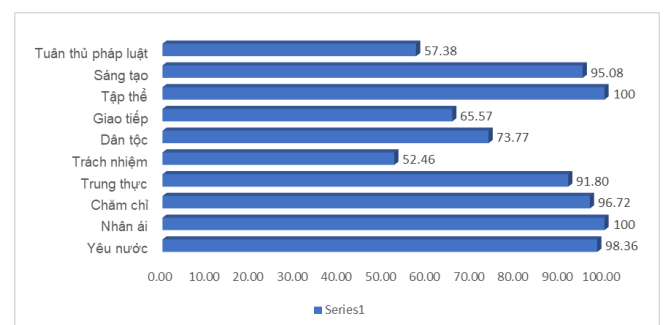
tượng, hành vi chưa tốt ở một bộ phận học sinh tiểu học, cụ thể như: Nói dối, vứt rác bừa bãi, đi học muộn; thiếu trung thực trong thi, kiểm tra... Tuy chưa phải là vấn đề lớn, nhưng nếu như những biểu hiện, hành vi được tái diễn nhiều lần trên mỗi cá nhân sẽ ảnh hưởng không tốt đến việc rèn luyện phẩm chất và năng lực của học sinh.

b. Học sinh trung học cơ sở

- Giá trị văn hoá của học sinh trung học cơ sở: Ở cấp Trung học cơ sở, sự phát triển cả về nhận thức và thể chất nên nhận thức, hành vi của học sinh về những biểu hiện của giá trị văn hóa đã rõ nét hơn không chỉ ở các giá trị truyền thống và những giá trị mới được các em thể hiện qua nhận thức, hành vi của mình.

Những câu hỏi điều tra, khảo sát được nâng cao hơn so với học sinh tiểu học. Những giá trị nào quan trọng đối với học sinh trung học cơ sở; những giá trị nào quan trọng nhất; học sinh trung học cơ sở hiện nay có những biểu hiện chưa tốt gì trong học tập, cuộc sống; những biểu hiện, hành động cụ thể về lòng yêu nước, nhân ái của bản thân; những mong muốn của bản thân về tương lai, về nghề nghiệp; những hoạt động ngoài giờ học thể hiện mối quan hệ với nhà trường, gia đình, cộng đồng và xã hội; những phẩm chất, năng lực cần rèn luyện để trở thành công dân tốt; những quy tắc ứng xử văn hóa thực hiện ở trong nhà trường, gia đình và cộng đồng; những mục tiêu phấn đấu đối với học sinh trung học cơ sở; tinh thần, thái độ đối với công việc chung của nhà trường, cộng đồng; những tính cách mà học sinh trung học cơ sở cần có,...

Kết quả điều tra, khảo sát các giá trị văn hóa của học sinh trung học cơ sở hiện nay với 10 biểu hiện của giá trị văn hóa được nhiều học sinh lựa chọn nhiều (trên 50%) bao gồm: Yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm, dân tộc, giao tiếp tốt, tập thể (tinh thần tập thể), sáng tạo và tuân thủ pháp luật. Trong đó, giá trị nhân ái, yêu nước, tập thể và sáng tạo có tỉ lệ học sinh lựa chọn cao từ 95% đến 100% (xem Biểu đồ 2). Phòng vấn cán bộ quản lí, giáo viên đều có những đánh giá tích cực về tinh thần, thái độ và ý thức trong học

(Nguồn: Khảo sát năm 2020)

Biểu đồ 2: Biểu hiện các giá trị văn hóa của học sinh trung học cơ sở

tập và trong sinh hoạt của học sinh. Nhiều học sinh có những tiến bộ rõ nét về ý thức rèn luyện, chăm chỉ học tập, giúp đỡ bạn bè, đoàn kết trong lớp trong trường đối với học sinh lớp cuối cấp (lớp 8, lớp 9).

- *Sự biến đổi giá trị văn hóa của học sinh trung học cơ sở:* Những biểu hiện của sự biến đổi tích cực giá trị ở học sinh trung học cơ sở rõ nét hơn so với học sinh Tiểu học vì các em phát triển cả về thể chất, tâm lý và tình cảm. Học sinh đã có ý thức rõ hơn hành vi, hành động của mình (tuổi mới lớn), thể hiện bước đầu dám làm, dám chịu trách nhiệm. Những giá trị truyền thống không chỉ được học sinh Trung học cơ sở nhận thức mà còn biết mở rộng cả về nội dung và hình thức. Chẳng hạn, truyền thống yêu nước, không chỉ là chống ngoại xâm, bảo vệ chủ quyền quốc gia mà yêu nước thể hiện bảo vệ môi trường, bảo vệ tài nguyên thiên nhiên, chống biến đổi khí hậu. Tích cực tham gia vào các hoạt động xây dựng nhà trường, xây dựng cộng đồng, các hoạt động đền ơn đáp nghĩa.

Tuy nhiên, bên cạnh những biểu hiện biến đổi tích cực giá trị thì những biểu hiện biến đổi tiêu cực ở học sinh trung học cơ sở ở mức độ sâu, rộng hơn so với học sinh tiểu học. Kết quả điều tra, khảo sát cho thấy, học sinh trung học cơ sở đều nhận diện được những biểu hiện sự biến đổi tiêu cực về giá trị như: Nói dối; tùy tiện, cầu thả; hời hợt, đại khái; đối phó, hình thức; ham vui; thiếu ý thức chấp hành pháp luật, nội quy; chậm chạp, lề mề; hẹp hòi, ích kỉ, bè phái; sĩ diện háo danh; nói xấu sau lưng... Cụ thể, tỉ lệ % mà học sinh lựa chọn cao nhất là bệnh đối phó, hình thức và hời hợt, đại khái (hơn 96%); tỉ lệ thấp có hẹp hòi, ích kỉ, bè phái và chậm chạp, lề mề.

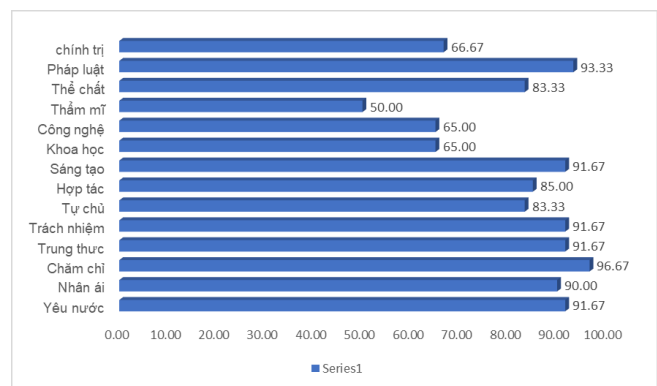
c. Học sinh trung học phổ thông

- *Giá trị văn hóa của học sinh trung học phổ thông:* Cấp Trung học phổ thông, học sinh đã trưởng thành, phát triển cả về nhận thức, thể chất tâm, sinh lý nên nhận thức, hành vi của học sinh về giá trị đã rõ nét hơn không chỉ ở các giá trị truyền thống, những giá trị mới và những giá trị tương lai được các em thể hiện, biểu hiện qua hành vi, hành động của mình.

Những câu hỏi điều tra, khảo sát nâng cao hơn so với học sinh tiểu học và trung học cơ sở. Với những giá trị văn hóa Việt Nam nào quan trọng hơn đối với học sinh trung học phổ thông; giá trị văn hóa nào quan trọng nhất đối với học sinh trung học phổ thông; học sinh trung học phổ thông hiện nay còn có những biểu hiện chưa tốt nào (sự biến đổi giá trị); thực hiện hoạt động quyền từ thiện của bản thân (góp sách vở, quần áo,... để ủng hộ các bạn vùng bị lũ lụt, dịch bệnh, vùng khó khăn); một số học sinh trung học phổ thông chúng ta hiện nay thường biểu hiện chưa tốt; ngoài giờ học tập hàng ngày, em thường dành thời gian rỗi cho những hoạt động gì ở trường, gia đình, cộng đồng; Trong thời

đại ngày nay, học sinh trung học phổ thông Việt Nam cần có những phẩm chất, năng lực gì; ngay từ khi còn là học sinh trung học phổ thông cần thực hiện tốt quy tắc ứng xử văn hóa trong nhà trường và rèn luyện cho mình những phẩm chất gì; là một học sinh trung học phổ thông em điều chỉnh bản thân thế nào về nhận thức, hành vi; năng lực tham gia giải quyết vấn đề này sinh trong học tập, gia đình, cộng đồng; học sinh trung học phổ thông Việt Nam cần bổ sung những năng lực, phẩm chất, tính cách gì để trở thành công dân toàn cầu tương lai,...

Kết quả điều tra, khảo sát các biểu hiện giá trị văn hóa của học sinh trung học phổ thông hiện nay với 10 biểu hiện giá trị văn hóa được nhiều học sinh lựa chọn (trên 50%) bao gồm: Yêu nước; nhân ái; chăm chỉ; trung thực; trách nhiệm; tự chủ; hợp tác; sáng tạo; khoa học; công nghệ; thẩm mỹ; thể chất; pháp luật; chính trị. Những giá trị có tỉ lệ (%) học sinh chọn cao (hơn 90%) như: Yêu nước; nhân ái; chăm chỉ; trung thực; trách nhiệm; sáng tạo; pháp luật. (xem Biểu đồ 3).

(Nguồn: Khảo sát năm 2020)

Biểu đồ 3: Biểu hiện các giá trị văn hóa của học sinh trung học phổ thông

- *Sự biến đổi giá trị văn hóa của học sinh trung học phổ thông:* Sự biến đổi tích cực giá trị ở học sinh trung học phổ thông rõ hơn so với học sinh tiểu học và trung học cơ sở vì các em phát triển cả về thể chất, tâm sinh lý, tình cảm, nhận thức. Học sinh trung học phổ thông đã ý thức rõ ràng hành vi, hành động của mình (tuổi trưởng thành), thể hiện dám làm, dám hành động và chịu trách nhiệm về hành động của bản thân. Những giá trị truyền thống không chỉ được học sinh trung học phổ thông nhận thức mà còn biết mở rộng cả về nội dung và hình thức. Đồng thời, cả những giá trị tương lai các em cũng đã nhận thức được và bắt đầu hình thành.

Tuy nhiên, bên cạnh những biến đổi tích cực giá trị thì những biến đổi tiêu cực ở học sinh trung học phổ thông ở mức độ cao hơn so với học sinh tiểu học và trung học cơ sở. Kết quả điều tra, khảo sát cho thấy, học sinh trung học phổ thông không chỉ nhận diện được sự biến

đổi tiêu cực về giá trị mà còn phân tích được những tác động tiêu cực của nó. Các biểu hiện biến đổi giá trị tiêu cực ở học sinh trung học phổ thông gồm: Thiếu ý thức pháp luật; đối phó, hình thức; hẹp hòi, ích kỉ; nói xấu sau lưng; dựa dẫm ỷ lại; bệnh giả dối; bệnh thành tích; tùy tiện, cầu thả; hời hợt, đại khái; chủ quan kiêu ngạo; ăn cắp vặt; chậm chạp, lè mề; ham vui...

3. Kết luận

Xây dựng xây dựng hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hoá và chuẩn mực con người đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế là một nhiệm vụ quan trọng của chiến lược phát triển nguồn nhân lực của đất nước. Tuy nhiên, muốn hệ các giá trị đó được cụ thể hóa thành hệ giá trị của từng chủ thể thì cần phải thực hiện thông qua giáo dục, bằng giáo dục và thực hiện ngay từ trong trường phổ thông và các cơ sở giáo dục khác.

Chương trình Giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể (ban hành năm 2018) đặt ra yêu cầu cần đạt về phẩm chất và năng lực đối với học sinh phổ thông. Theo đó, trong quá trình giáo dục cần hình thành và phát triển cho học sinh phổ thông những phẩm chất chủ yếu (yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm) và những năng lực cốt lõi (năng lực chung và năng lực đặc thù). Những phẩm chất chủ yếu là biểu hiện cụ thể của những giá trị con người, giá trị văn hóa và giá trị xã hội của con người Việt Nam. Do vậy, việc hình thành và phát triển những phẩm chất chủ yếu và năng lực cốt lõi cho học sinh phổ thông thông qua việc cung cấp kiến thức, rèn luyện kỹ năng, hình thành nhân cách trong quá trình giáo dục trong trường phổ thông chính là giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh để các em trở thành công dân Việt Nam trong tương lai - công dân toàn cầu với mọi việc làm, hành vi đều thể hiện là con người Việt Nam, thể hiện giá trị văn hóa của dân tộc Việt Nam.

Tài liệu tham khảo

- [1] Ngô Đức Thịnh, (2010), *Bảo tồn, làm giàu và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống Việt Nam trong đổi mới và hội nhập*, NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- [2] Hồ Sĩ Quý, (2018), *Mấy vấn đề về hệ giá trị văn hóa Việt Nam hiện nay*, Khoa học Xã hội Việt Nam, số 10.
- [3] Trần Ngọc Thêm, (2016), *Hệ giá trị Việt Nam từ truyền thống đến hiện đại và con đường tới tương lai*, NXB Văn hóa - Văn nghệ.
- [4] Trần Quốc Toàn, (2018), *Về hệ giá trị con người, hệ giá trị văn hóa, hệ giá trị xã hội*, Trang thông tin điện tử, Hội đồng Lý luận Trung ương.
- [5] Nguyễn Như Ý, (2010), *Đại Từ điển tiếng Việt*, NXB Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.
- [6] Nguyễn Hồng Thuận, (12/2021), *Xác định hệ giá trị văn hóa cần hình thành ở học sinh phổ thông trong giai đoạn mới*, Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam.
- [7] Nguyễn Thị Hoàng Yên, (2013), *Giáo dục giá trị văn hóa truyền thống trong nhà trường phổ thông Việt Nam*, mã số B2012-37-07 NV.
- [8] Lê Thanh Bình (2019), *Hệ giá trị văn hóa Việt Nam và các tiêu chí phù hợp trong giai đoạn mới*, Tạp chí Ban Tuyên giáo Trung ương.
- [9] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2018), *Chương trình môn Giáo dục Công dân*.
- [10] Phạm Duy Đức, (2018), *Giá trị văn hóa và giá trị con người Việt Nam trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa*, Hội đồng Lý luận Trung ương.
- [11] Hiến pháp năm 2013.

CULTURAL VALUES AND ITS CHANGE IN VIETNAMESE HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE CURRENT PERIOD

Tran Thi Yen*¹, Ha Duc Da²

* Corresponding author

¹ Email: yentt@vnies.edu.vn

² Email: dahd@vnies.edu.vn

The Vietnam National Institute of Educational Sciences
101 Tran Hung Dao, Hoan Kiem, Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *Human values, cultural values and social values in Vietnam are important internal resources for the development of the country. These internal resources need to be formed, nurtured and developed early from the family, community, school and each person. The article focuses on studying the current situation of cultural values and its change in Vietnamese high school students in the current period. The research results are the scientific and practical basis for proposing solutions to educate human values, cultural values and social values for high school students in the context of the fundamental and comprehensive reform of education and training.*

KEYWORDS: Cultural values, cultural value change, high school students.